כל שעה פרק שני פסחים לו.

מסורת הש"ס

א) קידושין שז: שבועות מד. מיר ד. (במיתות כג.), ב) [נקמן לח:], ג) [שם. עט:], ד) [לעיל לח:], ה) [נקמן קטו:], ו) לעיל ל. ב"מ נא. [צחוים לח:], ז) מנחות נה., ח) [ל"ל ומשמרן], ט) [נקמן מ. ע"ש], י) [והכילה אל מי אהרן הכהנים וקמן כל"ל], כ) מנחות ט. יח:, ל) [ל"ל ולרים לקיש], מ) [מנחות נג:], נ) [עי' תוספתא מנחות פ"ט הי"א], ס) [וע"ע תוס' חולין ל:. ד"ה הסמא ותוס' שבועות מד. ד"ה האוכל ע"ש], ע) [וע"ע תוס' סוכה ו: ד"ה ורי"ש ועוד שם לב. ד"ה כפת שמתי דלריך טעמא! וע"ע תוס' מהדורין ד. ד"ה טולמי ותוס' זבחים מ. ד"ה לא נלרכה ותוס' מה טו. ד"ה לא נלא], פ) [ועי' תוס' סוכה כ. ד"ה ולו ותוס' מנחות ט. ד"ה רים לקיש], צ) [ביכורים יח:], ק) [וע"ע תוס' עירובין יח: ד"ה מרוחין].

הגהות הב"ח

(א) גב' לחם עוני מי שנאכל: (ב) שם קרינן ביה ור' עקיבא: (ג) שם ר' יהושע בן לוי לגביה:

גליון הש"ם

גמ' מידי בלבד בתיב. עיין בהר"ש פ"מ מ"ג דטהרות ופ"ע:

מוסף רש"י

האוכל נבלה ביום הכפורים פטור. מכות. הלא אחי ליסור יום כפורים ומיהל אליסור נגלה דקדים, אם נתנגלה מעבר יום כפורים הרי קדם ליסור נגלה, ואם נתנגלה ביום כפורים אפילו הכי אסורה היתה עליו מעבר משום אחר מן המי (קדושין עז: וכעי"ז שבועות כד. וכריתות כג.) הלא אחרינן מינו דאחר יום הכפורים ואיתוסף ליסורא לגבי שאר מילי, אתוסף נמי לגבי נגלה, וה"ש לטעמיה דאמר נמסכת כריתות (כב.) דאפילו ליסור המוד לא אתי ומיל על ליסור קל (זיר ד:). **ואם לש כל הפת אסורה.** ואפילו לאכלה כמלח (ב"מ צא.). **מפני הרגל עבירה.** שלא יאכל כשר כמה (שם וכעי"ז זבחים צה:).

רבינו חננאל

ת"ר יכול יוצא אדם ידי מצה בפסח במעשר שני בירושלים ת"ל לחם עוני. כי בעינן לחם הנאכל באוני, יצא זה שאינו נאכל באוני אלא בשמחה דברי ר' יוסי הגלילי, כדתנן בפרק מעשר שני במנחה ביום טוב היו מתוודים, כיצד היה וידוי בעירה הקדש מן הבית זה מעשר שני וכו', עד לא אכלתי באוני ממנו, הא אם אכלו באונאנה לא היה יכול להתודות. ר' עקיבא אומר מצות מצות ריבה אם כן מה ת"ל לחם עוני פרט למצה עשירה, ואסיקנא לר' עקיבא כתיב עני למעוטי מצה עשירה, וקרינן עוני כשמואל דאמר לחם שעונין אחריו דברים. ואקשינן אינו דר' עקיבא אוסר לאכול בפסח מצה עשירה, ותנינא אין לשין את העיסה ביין ושמן ודבש ואם לש רבן גמליאל אומר תשרף מיד, פירוש אפילו אפאה מיד תשרוף. וחכמים אומרים תאכל מיד. פירוש אם אפאה, אמר ר' עקיבא שבתי היתה אצל ר' אליעזר ור' יהושע ולשתי להם עיסה ביין ושמן ודבש ולא אמרו לי דבר. ושנינן הא דאסר ר"ע מצה עשירה ביום טוב ראשון כלבד, בזמן שעונין עליו דברים, והן ההגדה שאמר בה מצה זו שאנו אוכלין על שום מה, על שום שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ אותו זמן באנו. אסור אותו זמן לאכול מצה עשירה דבעינן עוני. וזה שאמר לשתי להם עיסה ביין ושמן ודבש, בשאר הימים. ויש לומר כי דבר מועט לש להם כגון בני ר' יהושע שלשו לו בחלב כעין תורא, שהוא דבר מועט. וביום הראשון אסור ובשאר הימים מותר. ונתברר למבני מדע דסוגיא דברייתא הכי הוא, אין לשין את העיסה ביין ושמן ודבש. ואע"פ שאין לשין בהן מקטפין בהן. וחכמים אומרים אין לשין ואף לא מקטפין.

האוכל נבלה ביום הכפורים. שוגג: **פטור.** מתוספת דאין איסור יום הכפורים חל על איסור נבלה ואם בו ביום נתנגלה אפילו הכי היתה אסורה קודם יום הכפורים משום אחר מן המי: **מידי בלבד כתיב.** קרא משמע דכל מי שאיסור ממן נוהג בו אתה יוצא בו משום מלה: **מי שנאכל באינונו.** שמותר לאוכלו כשהוא אונן דרוש ביה לחם אוני ומעשר שני אינו נאכל באינונו דכתיב (דברים כו) לא אכלתי באוני ממנו: **מי כתיב עוני.** בו"י דתשמע מיניה אוני: **שעונין עליו דברים.** שגומרים עליו את ההלל ואומרים עליו הגדה: **אין לשין אם העיסה.** של מצות בין ושמן ודבש מפני שקרוצה וממהרת להחמיץ ואין אדם יכול לשומרה לפיכך אם לש משרף מיד ובמועד קאמר ולא ביום טוב דהבערה שלא לצורך היא. (ב)(ולר' יוחנן) דאמר לעיל (לה:) מי פירות אין מחמיצין לא קשיא הך דאיהו אין מייבין על חימוצו כרת קאמר ולא הוי חמץ גמור אלא ממן נוקשה הוי כלומר רע ואותו חימוץ הן ממהרין להחמיץ ואי אפשר לשומרן: **וחכמים אומרים תאכל.** דקסבר אפשר לשומרה. והכא לא גרסינן מיד דמשמעותה לא תחמיץ: **שבתי היתה.** שביתתי היתה רגל אחד אצל ר' אליעזר ור' יהושע: **מקטפין.** טחין פניה לאחר עריכתה: **פושרין.** ממהרין להחמיץ: **יום ראשון.** ליל הראשון שהמצה מוכנה בעינן לחם עוני: **אין לשין עיסה בחלב.** כל ימות השנה אלא יאכל כשר עמה: **כעין תורא.** מעט כעין של שור מותר לנוס בחלב דאכיל ליה מיד בגת אחת ולא משהי ליה לינשי שיגלוס בחלב: **ומאי שנא ממנחות.** דתנן בהו(ה) דבאות מצות ואפילו הכי גלוסות בפושרין ומשמרן אלא יחמיצו: הכי גרסינן **כהנים זריזין הם: לאיפה.** לשורן במים מעט ולכותשן במכתשת להסיר מורסנן כדי שתהא סולתן נקיה: **לאיפה ליתא בזריזין.** כשמביאה הזר כסר היא סולת: **ליפה.** כגון מנחת מחבת ומרחשת ומנחת מאפה תנור שאופין אותה תחילה עשר חלות ואחר כך פותתין אותן עד שמחזירן לסלתן דכתיב (ויקרא ב) פתות אותה פתים ואחר כך נותן שמן וכוללה ויוקן וקומץ וכשאפאה תחילה גילוסה בפושרין: **לימד על יציקה וכגילה כו'.** והני במנחת מאפה תנור לאחר ליפה ואפייה ופתיתה ניהו: **כמקום זריזים איפא.** בעזרה שהמחבת והמרחשת כלי שרת הן וכן תנור של מקדש וכיון דבעזרה איתא חזו לה כהנים ומלמדין אותו להיזהר בה: **ומאי שנא.** שאר מנחות דקאמר שמואל אין לותתין אותם ממנחת העומר דתנן בה לותתין אותה ובוכרין אותה שיחוכו מימיה: **ליבור שאני.** מנחת העומר קרבן ציבור היא וכל עסקין שלה נעשין על פי בית דין קליתה והיכהוב שלה ולמיתה הכל בבית דין ובזריזין הוא. ואיכא דאמרי לבור שאני דהואיל ובוכרין אותה מימיה זבין ואין ממתינין ולאו מילתא היא אדא דבתוספתא(ו) קתני לה ולא קתני ובוכרין אלא ובוכרין ועוד אי איכא תקנתא בלבור (שב) מיטיס של מנחות נמי ליתתינהו ומיבברינהו: **בבכורים.** כגון כהן שהביאו לו חיטין בכורים בירושלים: **בכורים.** אין נאכלין אלא בירושלים שנאמר (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ואמר מר (מכות יח.) ותרומת ידך (דברים שם) אלו בכורים: **מלה ומרור.** הקיבן הכתוב על מלות ומרורים (במדבר ט): **מרור אינו בכורים.** דתנן (בכורים פ"א מ"ג) אין מביאין בכורים אלא מז' מינין דכתיב מארלה (דברים כח) ולקמן במקום שנהגו (נג.): הדל

האוכל נבלה ביום הכפורים. פ"ה אפילו נתנבלה ביום הכפורים לא חייבא עלה איסור יום"כ דהרי הוה עלה איסור אחר מן המי וקשה לר"י דהא כי פקע איסור אחר מן המי יחול עלה איסור יום הכפורים ונבילה בגת אחת דמודה רבי שמעון באיסור בגת אחת ומיהו י"ל אפילו נתנבלה ביום הכפורים לא חייל עלה איסור יום הכפורים דאיסור שאין זכות הוה ביה נמי מעיקרא ואכתי לא פקע מינה(ז):

עוני קרינן ביה. והא דגבי לולב (סוכה דף לב.) כ"ע מודו דכפת כתיב ולא אמר כפות קרינן ויל"דהך שני לולבים ליטול אור"י משום דהתם סמכינן אקרא פרי עץ הדר דלא משמע אלא חד לכך מודו התם כ"ע דדרשינן מסורת(ח):

במקום זריזים איתא. וא"ת והא הכא במנחת מאפה תנור מיירי שהיתה נילוסה בפושרים ואותה מנגן שנבללת בעזרה ושאר מנחה שנבללת בעזרה לפי שהבלילה היתה בכלי שרת וי"ל דגם מאפה תנור היו לשין בעזרה סמוך לתנור של קודש אלא מחמין ורגינו אפרים בר אפרים הגדול מפרש דע"כ היו לשין אותה בעזרה לפי שהיו מולדין אותה בעצרון של קודש כדתנן בפרק שתי מדות (מנחות פז.) עצרון מה היה משמש בו מולד לכל המנחות(ט): **מה** מרור שאין ביכורים. וליכא למימר מרור היינו זית שהוא מר כדדרשינן ((פסחים דף קח:) והנה עלה זית טרף בפיה אמרה יונה יהא מזונותי מרורים כזית וכו' דלקמן (דף לט.) אמר מרור דומיא דמצה מה מצה מין דגרעים לף מרור כן ועוד זית האילן מר ולא הפרי כדמשמע עלה זית ואמרינן נמי (מכילתא פ' בשלח) ויורהו ה' עץ זהו זית שאין מר בלילנות כזית(י): אוצא

מאירין בתוך מן המי יחול עלה איסור יום הכפורים ונבילה בגת אחת דמודה רבי שמעון באיסור בגת אחת ומיהו י"ל אפילו נתנבלה ביום הכפורים לא חייל עלה איסור יום הכפורים דאיסור שאין זכות הוה ביה נמי מעיקרא ואכתי לא פקע מינה(ז):

עוני קרינן ביה. והא דגבי לולב (סוכה דף לב.) כ"ע מודו דכפת כתיב ולא אמר כפות קרינן ויל"דהך שני לולבים ליטול אור"י משום דהתם סמכינן אקרא פרי עץ הדר דלא משמע אלא חד לכך מודו התם כ"ע דדרשינן מסורת(ח):

במקום זריזים איתא. וא"ת והא הכא במנחת מאפה תנור מיירי שהיתה נילוסה בפושרים ואותה מנגן שנבללת בעזרה ושאר מנחה שנבללת בעזרה לפי שהבלילה היתה בכלי שרת וי"ל דגם מאפה תנור היו לשין בעזרה סמוך לתנור של קודש אלא אחמין ורגינו אפרים בר אפרים הגדול מפרש דע"כ היו לשין אותה בעזרה לפי שהיו מולדין אותה בעצרון של קודש כדתנן בפרק שתי מדות (מנחות פז.) עצרון מה היה משמש בו מולד לכל המנחות(ט): **מה** מרור שאין ביכורים. וליכא למימר מרור היינו זית שהוא מר כדדרשינן ((פסחים דף קח:) והנה עלה זית טרף בפיה אמרה יונה יהא מזונותי מרורים כזית וכו' דלקמן (דף לט.) אמר מרור דומיא דמצה מה מצה מין דגרעים לף מרור כן ועוד זית האילן מר ולא הפרי כדמשמע עלה זית ואמרינן נמי (מכילתא פ' בשלח) ויורהו ה' עץ זהו זית שאין מר בלילנות כזית(י): אוצא

מבאן ואילך לדבר בדובשא ואיבעית אימא לעולם בחלבא כדאמר רבינא

[ח]כעין תורא שרי הכא נמי כעין תורא: ושוין שאין לשין את העיסה בפושרין: מאי שנא ממנחות [ז]דתנן [ו]כל המנחות נילושות בפושרין [ה](ומשתמרין) שלא יחמצו אם אמרו בזריזין יאמרו בשאין זריזין אי הכי מילתא נמי לתית אלמה [ד]אמר רבי זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל [ג]חיטין של מנחות אין לותתין אותה לישה בזריזין איתא לתיתה ליתא בזריזין ולישה מי איתא בזריזין והכתיב [ב]ויצק עליה שמן וגו' [א]והביאה [ו]אל הכהן [ה]המקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שבשירה בכל אדם לישה נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין איתא דאמר מר בלילה כשירה בזר [ב]חוץ לחומת עזרה פסולה לאפוקי לתיתה דאינה בזריזין ולא במקום זריזין ומאי שנא ממנחת העומר דתניא [ג]מנחת העומר לותתין אותה וצוברין אותה ציבור שאני תנו רבנן יכול יוצא אדם ידי חובתו בבכורים [ד]תלמוד לומר [ה]בכל מושבותיכם תאכלו מצות מצה הנאכלת בכל מושבותיכם יצאו בכורים שאין נאכלין בכל מושבותיכם אלא בירושלים דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר מצה ומרור מה מרור שאינו בכורים אף מצה שאינה בכורים אי מה מרור שאין במינו בכורים אף מצה שאין במינה בכורים אוציא

מימיה: **ליבור שאני.** מנחת העומר קרבן ציבור היא וכל עסקין שלה נעשין על פי בית דין קליתה והיכהוב שלה ולמיתה הכל בבית דין ובזריזין הוא. ואיכא דאמרי לבור שאני דהואיל ובוכרין אותה מימיה זבין ואין ממתינין ולאו מילתא היא אדא דבתוספתא(ו) קתני לה ולא קתני ובוכרין אלא ובוכרין ועוד אי איכא תקנתא בלבור (שב) מיטיס של מנחות נמי ליתתינהו ומיבברינהו: **בבכורים.** כגון כהן שהביאו לו חיטין בכורים בירושלים: **בכורים.** אין נאכלין אלא בירושלים שנאמר (דברים יב) לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ואמר מר (מכות יח.) ותרומת ידך (דברים שם) אלו בכורים: **מלה ומרור.** הקיבן הכתוב על מלות ומרורים (במדבר ט): **מרור אינו בכורים.** דתנן (בכורים פ"א מ"ג) אין מביאין בכורים אלא מז' מינין דכתיב מארלה (דברים כח) ולקמן במקום שנהגו (נג.): הדל

ומשמרן שלא יחמיצו. ודתינן אם התירו לכהנים שהן זריזין מתעסקין בעיסה ומשמרין העיסה שלא תחמיץ ומשום זריזותן התירו להן, יתירו לכל אדם. ואמרינן ואם הכהנים זריזין הם כמו שאמרת, יתירו להם גם לתיתה כי זריזין הן וישמרו התיתין בלתיתה ולא יבואו לידי חימרן, ולמה אסרו הלתיתה במנחות. ודתינן לתיתה פעמים שתהיה שלא על ידי כהן. והא לישה נמי יתכן שתהיה שלא על ידי כהן דהא מקמיצה ואילך מצות כהונה ולישה קמי הכי הוא דהויא. ואסיקנא לישה אפילו בזמן שאינן כהנים אינה אלא בעזרה (במקום שהכהנים רואים אותה, אבל חוץ לחומת העזרה פסולה. לתיתה אינה לא בכהנים ולא בעזרה (דכל מנחה שנילושה חוץ לחומת עזרה פסולה. אבל הלתיתה אינה לא בכהנים ולא בעזרה במקום שהכהנים רואים אותה חיישינן שמא לא ישמרוה כראוי ולפיכך לא התירוה). ת"ר יכול יוצא אדם ידי חובתו בבכורים כו'. בא ר"ע למעט הבכורים מצמה וממורר, ואמר בעינן מצה כמרור. מה מרור אין מביאין ממנו בכורים כי ירק הוא ולא פירי. כך מצה אין מביאים מן הבכורים. ואקשינן אי הכי דמי שהוכשר למרור הוא שהוכשר למצה, אימא או מה מרור אין במינו בכורים כי ירק הוא ואין בכל מיני ירק בכורים שנאמר מראשית כל פרי האדמה ואף מצה בעינן דבר שאין במינו בכורים.

עין משפט נר מצוה

קבה א מי"ר פ"ו מהל' מלה הלכה ח:
קבו ב ג מי"י שם שם הל' ה [ופ"ה הל"כ] סמג לאוין עט טש"ע א"ח סי' תסב סעיף ח:
קבו ד מי"י שם פ"ה הלכה כ ש"ע שם סעיף ד בהג"ה:
ה [מי"י פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' כב טש"ע י"ד סי' לו סעי' ח]:
קבח ו מי"י פ"יב מהל' מעשה קרבנות הלכה כח:
קבט ז מי"י שם הל"כ: קל ח מי"י שם הל' כג ופ"יא מהל' פסולי המוקדשין הלכה ז:
קלא ט מי"י פ"ח מהל' פסולי המוקדשין הל' ו:
קלב י מי"י פ"יב מהל' מעשה קרבנות הלכה כ:
קלג כ מי"י פ"ו מהל' מלה הלכה ח:

תורה אור השלם

1. לא תאכל עליו חָמֵץ שבעת יָמים תאכל עליו מַצות לֶחֶם עני כִּי בחפזון יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזכֹּר אֶת יום צאתך מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ:
דברים טז ג
2. וְנַפְשׁ כִּי תַקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לֵיי סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שָׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ לְבֹנָה:
ויקרא ב א
3. כָּל מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות:
שמות יב כ

רבינו חננאל (המשך)

ואם לש או קיטף, ר"ג אומר תשרף מיד ואפילו אפאה. וחכמים אומרים תאכל מיד אם אפאה. ודברי הכל זו הברייתא בשאר ימות הפסח היא שנייה זולתי ר"ש ראשון. ומראין הדברים שהת"ק שאמר אע"פ שאין לשין בו מקטפין בו, כך פירוש דבריו, אע"פ שאין לשין במים ושמן, (ו)אם לשן במים ושמן, מקטפין בשמן. מכלל שהלישה שאסר שמן על ידי מים הוא שאסר. ומה שאסר בלישה שמן על ידי מים התיר בקיטוף, וחכמים אמרו זה וזה הלישה והקיטוף ע"י מים הכל אסור. וקי"ל כחכמים שאפילו אם לש במים לבדו אסור לו לקטף בשמן כלל, וכל שכן שאין לשין במים ושמן כלל. **(והלכתא** יום ראשון אסור ללוש ולקטף במי פירות כל עיקר בין בפני עצמן בין בשתן מעורבין במים. קבענן לחם עוני למצוה. מבאן ואילך בפני עצמן מותרין. ע"י עירוב אסורין בין ללוש בין לקטף. ואם לש או קטף יאפה וראוי מיד בחכמים). ושוין שאין לשין את העיסה בפושרין. ואמרינן אמאי לא, והא כל המנחות מצה הן, ותנן כל המנחות נילושות בפושרין

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com